

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора медичних наук, професора кафедри
стоматології дитячого віку
Буковинського державного медичного університету МОЗ України
Годованець Оксани Іванівни
на дисертаційну роботу Бугерчук Ольги Олександрівни на тему:
«Ефективність використання фотодинамічної терапії в комплексному
лікуванні генералізованого пародонтиту у хворих на цукровий діабет
2-го типу компенсованої форми після перенесеної
коронавірусної хвороби»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізовану разову
вчену раду ДФ 20.601.124 (14273) Івано-Франківського національного
медичного університету МОЗ України, створену згідно наказу ректора
№ 652-д від 27.05.2026 року для розгляду та проведення разового захисту
дисертації на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 – «Охорона здоров'я»
за спеціальністю 221 – «Стоматологія»**

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Пандемія COVID-19 стала серйозним викликом для суспільства, у тому числі для сфери охорони здоров'я. Численні дослідження вказують на те, що особливо небезпечною коронавірусна хвороба є за умов різних соматичних захворювань. До таких насамперед відноситься цукровий діабет. Багато іноземних та українських джерел надають дані про те, що цукровий діабет 2-го типу може розвиватись у хворих на коронавірусну хворобу, як нове захворювання, а якщо така патологія вже присутня в організмі хворого, – то може призвести до значних серйозних ускладнень. Коморбідний перебіг коронавірусної хвороби та цукрового діабету є значною проблемою в стоматології, оскільки значно ускладнює лікування основних стоматологічних захворювань, першочергово генералізованого пародонтиту.

У зв'язку з негативним впливом коронавірусної інфекції на різні органи і системи організму людини та інтенсивною фармакотерапією з приводу її ускладнень, а також постійним підтримуючим лікуванням, яке наявне у хворих на цукровий діабет 2-го типу, лікування генералізованого пародонтиту традиційними методами є недостатньо дієвим та вимагає

пошуку інших, малоінвазивних та доступних методик, які доповнять і підвищать ефективність комплексного лікування генералізованого пародонтиту.

На сьогодні немає чіткого протоколу лікування хворих на генералізований пародонтит з супутньою патологією цукрового діабету 2-го типу та перенесеної коронавірусної хвороби, який міг би повноцінно доповнювати та підвищувати ефективність традиційного загальноприйнятого лікування генералізованого пародонтиту.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

При виконанні даної дисертаційної роботи авторкою використані сучасні методи дослідження; загальний обсяг проведених досліджень, використані методики, результати статистичної обробки даних, представлені дисертанткою, дозволяють стверджувати про достатню міру обґрунтованості та достовірності основних положень дисертації й отриманих даних.

Результати науково-дослідної роботи повністю відображені в 13 наукових працях, з яких 4 статті у фахових наукових виданнях, що входять до наукометричних баз, рекомендованих ДАК України для публікації результатів дисертаційних робіт; 8 тез (1 – за кордоном) у матеріалах науково-практичних конференцій, отримано 1 патент на корисну модель.

Дисертаційна робота виконана згідно плану науково-дослідних робіт Івано-Франківського національного медичного університету і є фрагментом комплексних науково-дослідних робіт кафедри стоматології післядипломної освіти «Комплексне морфо-функціональне дослідження та обґрунтування застосування сучасних технологій для лікування та профілактики стоматологічних захворювань», номер держреєстрації 0121U109242 (2021-2023 рр.), «Клініко-експериментальне обґрунтування сучасних методів діагностики, профілактики та лікування стоматологічних захворювань», номер держреєстрації 0124U003547 (2024-2030 рр.). Дисертантка є співвиконавцем відповідних розділів згаданих НДР.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Ціла низка результатів дослідження отримані вперше, а саме:

- авторкою проведено оцінку клінічного перебігу генералізованого пародонтиту у пацієнтів на тлі цукрового діабету 2-го типу компенсованої форми після перенесеної інфекції COVID-19;
- авторкою проведено аналіз змін показників маркерів вуглеводного та білкового обмінів, ферментативної активності, мінерального обміну та кальцій-фосфорного гомеостазу в ротовій рідині пацієнтів із генералізованим пародонтитом на тлі цукрового діабету 2-го типу після перенесеної коронавірусної інфекції;
- уперше в дисертаційному дослідженні авторкою представлено результати мікробіологічного дослідження вмісту пародонтальних кишень у хворих на генералізований пародонтит, асоційований із цукровим діабетом 2-го типу після перенесеного COVID-19;
- авторкою запропоновано та клінічно обґрунтовано удосконалену схему лікування генералізованого пародонтиту в пацієнтів з цукровим діабетом 2-го типу та перенесеною коронавірусною хворобою;
- авторкою вивчено ефективність застосування фотодинамічної терапії в комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту у таких хворих;
- авторкою проведено оцінку найближчих та віддалених результатів застосування запропонованого методу лікування, виходячи з отриманих результатів клінічних, біохімічних та мікробіологічних досліджень.

У наукових публікаціях автора представлені всі основні напрямки досліджень, проведене їхнє узагальнення та аналіз із наданням ґрунтовних висновків.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Висновки, які наведені в дисертаційному дослідженні, науково обґрунтовані, зроблені на основі фактичного матеріалу проведених досліджень та статистичної достовірності отриманих результатів, повністю відповідають завданням дослідження та свідчать про досягнення поставленої мети.

Дисертанткою опрацьована значна кількість літературних джерел (усього 220, у тому числі – 147 закордонних), що дозволило провести детальний аналіз опрацьованих даних і визначити всі недосліджені та суперечливі питання з активною дискусією в відповідному розділі.

Ретельно розроблений дизайн дослідження, що відповідає поставленій меті та завданням. У дисертаційному дослідженні проведено клінічний огляд та додаткові обстеження 105 пацієнтів, розподілених на групи залежно від запропонованої методики лікування: група А – пацієнти з генералізованим пародонтитом II-III ступеня з наявним цукровим діабетом 2-го типу компенсованої форми та перенесеною коронавірусною хворобою, яким була запропонована удосконалена методика лікування (35 пацієнтів); група Б – пацієнти з генералізованим пародонтитом II-III ступеня з наявним цукровим діабетом 2-го типу компенсованої форми та перенесеною коронавірусною хворобою, яким була запропонована загальноприйнята методика лікування (35 пацієнтів); група В – пацієнти з генералізованим пародонтитом II-III ступеня з наявним цукровим діабетом 2-го типу компенсованої форми без перенесеної коронавірусної хвороби, яким була запропонована загальноприйнята методика лікування (35 пацієнтів). Терміни спостереження: до лікування, через 3 та 6 місяців після проведеного лікування.

Дослідження виконані з дотриманням основних положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицини (від 04.04.1997 р.), Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи

проведення наукових медичних досліджень за участю людини (1964-2008 рр.).

Робота виконана на сучасному науково-методичному рівні. Отримані результати можна вважати достовірними і обґрунтованими. Наукові положення, висновки, рекомендації, сформульовані в дисертації, отримані на достатньому клінічному матеріалі з використанням сучасних інформативних методів дослідження та детальній статистичній обробці матеріалу, що в цілому дозволило здобувачу обґрунтувати ряд положень, що мають важливе теоретичне і практичне значення.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Науково-дослідна робота виконана на високому науково-методичному рівні відповідно до структурних та календарних планів проведення наукового дослідження. Дослідження проведене на базі достатнього фактичного матеріалу з використанням сучасних клінічних методів, повної статистичної обробки отриманих даних.

Детально розроблений та методологічно обґрунтований план дисертаційного дослідження дозволив авторці отримати цілком репрезентативні дані, виконати всі завдання, які повністю відповідають поставленій меті та завданням.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації є науково обґрунтованими, відрізняються науковою новизною та вагомим практичним і теоретичним значенням.

У роботі продемонстровано, що у пацієнтів з генералізованим пародонтитом на тлі цукрового діабету 2-го типу та перенесеної коронавірусної хвороби клінічні показники стану тканин пародонта, біохімічні показники ротової рідини та мікробіологічний вміст пародонтальних кишень відрізняються від аналогічних показників у пацієнтів з ГП на тлі лише ЦД 2-го типу. З метою оптимізації комплексного

лікування, авторка рекомендує включення до стандартних схем лікування фотодинамічної терапії, що сприятиме регресу клінічної симптоматики, а також покращенню біохімічних та мікробіологічних показників.

Основні положення дисертації впроваджені в навчально-педагогічний процес кафедри терапевтичної стоматології ІФНМУ (24.09.2025), кафедри стоматології інституту післядипломної освіти ІФНМУ (29.10.2025), кафедри терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету (15.10.2025), кафедри терапевтичної стоматології Полтавського державного медичного університету (27.11.2025), кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Полтавського державного медичного університету (24.11.2025).

Результати дослідження впроваджено в лікувальний процес кафедри терапевтичної стоматології ІФНМУ (24.09.2025), кафедри стоматології інститут післядипломної освіти ІФНМУ (30.10.2025), у терапевтичному відділенні центру стоматології університетської клініки ІФНМУ (30.10.2025), у навчально-лікувальному центрі «Університетська клініка» Буковинського державного медичного університету (18.11.2025), у терапевтичному відділенні КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка» (22.10.2025).

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Дисертаційна робота Бугерчук Ольги Олександрівни на тему «Ефективність використання фотодинамічної терапії в комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту у хворих на цукровий діабет 2-го типу компенсованої форми після перенесеної коронавірусної хвороби» викладена українською мовою на 201 сторінці комп'ютерного набору, із них основного тексту – 125 сторінок і складається зі вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел літератури, який містить 220 джерел, із них

73 – кирилицею та 147 латиницею. Дисертацію проілюстровано 30 рисунками та 13 таблицями.

Анотація двома мовами включає: мету дослідження, актуальність роботи, завдання наукового дослідження, характеристику змісту роботи, отримані результати та висновки.

Вступ викладений на 8 сторінках, де авторка на основі вивчення актуальних джерел літератури конкретно обґрунтовує актуальність теми дисертації, формулює мету та 5 завдань дослідження. Висвітлено зв'язок теми дисертації із науково-дослідною роботою кафедри, об'єкт і предмет дослідження, використані методи дослідження, наукову новизну і практичну значимість отриманих результатів, особистий внесок здобувача, апробацію дисертації та впровадження її результатів у навчальну і практичну діяльність, структуру дисертації.

У розділі дисертації «Огляд літератури», що складається з 4 підрозділів, висвітлено аналіз наукових публікацій стосовно етіології та патогенезу генералізованого пародонтиту на тлі супутніх патологій, патофізіологічний зв'язок розвитку коронавірусної хвороби, захворювань тканин пародонту та цукрового діабету; розглянуто сучасні підходи до комплексного лікування генералізованого пародонтиту, включаючи фотодинамічну терапію.

Даний розділ має достатній об'єм та викладений на 21 сторінці.

Другий розділ дисертації – «Об'єкти та методи дослідження» викладений структуровано та інформативно на 24 сторінках. У розділі детально представлено дизайн клінічного дослідження, методи загальноклінічного, рентгенологічного, біохімічного та мікробіологічного обстеження, а також підходи до статистичного аналізу отриманих результатів. Наведено повний опис використаних методик визначення досліджуваних показників.

У третьому розділі – «Особливості перебігу хронічного генералізованого пародонтиту за клініко-лабораторними та мікробіологічними показниками» проведено клінічну оцінку стану тканин пародонта у групах спостереження,

визначено біохімічні показники ротової рідини, зокрема концентрацію глюкози та сечовини, активність α -амілази, лужної і кислої фосфатаз, вміст загального та іонізованого кальцію, а також неорганічного фосфору. Крім того, досліджено мікробіологічний склад вмісту пародонтальних кишень.

Четвертий розділ «Клініко-лабораторна та мікробіологічна оцінка ефективності комплексної терапії генералізованого пародонтиту» присвячений характеристиці впливу загального та удосконаленого методик лікування ГП на клінічні, біохімічні та мікробіологічні показники у групах спостереження.

У розділі «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» було проведено аналіз отриманих результатів досліджень, узагальнено результати виконаних клінічних та інструментальних досліджень і запропоновано нове вирішення наукових задач.

Висновки відображені в 5 положеннях, логічно сформульовані та виходять з результатів власних досліджень, є обґрунтованими, відповідають меті за завданням дослідження.

Практичні рекомендації повністю відповідають поставленим завданням, доцільні, легко впроваджувані в практичну діяльність.

Основні результати дисертаційного дослідження впроваджені у клінічну практику, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Теоретичні положення дисертаційної роботи слід рекомендувати до включення в лекційний матеріал та матеріали практичних занять для студентів, слухачів курсів теоретичного удосконалення терапевтичних кафедр навчальних закладів медичного профілю України.

8. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Представлену запропоновану удосконалену методику лікування генералізованого пародонтиту рекомендується взяти до уваги при лікуванні захворювань тканин пародонта у пацієнтів з цукровим діабетом 2-го типу компенсованої форми, особливо на тлі перенесеної коронавірусної хвороби.

Показано доцільність застосування у таких пацієнтів фотодинамічної терапії, що забезпечує стерилізацію пародонтальних кишень, знищуючи бактерії, знімаючи запалення та стимулюючи загоєння при пародонтиті. А також мазі на основі тіотриазоліну «Далмаксин», що прискорює процеси регенерації в тканинах пародонта.

Доведено клінічну ефективність розробленої методики. Встановлено, що її застосування позитивно впливало на показники гігієнічних індексів, покращило показники білкового та вуглеводного обмінів, ферментативної активності, мінерального обміну та кальцій-фосфорного гомеостазу. Застосування фотодинамічної терапії у комплексному лікуванні хронічного генералізованого пародонтиту забезпечує більш виражене та стабільне зниження мікробного навантаження порівняно із стандартними методами лікування.

9. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

За актуальністю, обсягом проведених досліджень, новизною отриманих результатів, сформульованих висновків та практичних рекомендацій представлена дисертація заслуговує на позитивну оцінку.

У ході рецензування відмічені окремі стилістичні та граматичні помилки, подекуди в тексті співіснують досліджувані параметри українською та англійською мовами.

Слід відмітити, що всі зауваження носять дискусійний характер та не знижують загального позитивного враження від роботи.

У порядку дискусії виник ряд **запитань** до здобувача, на які хотілося б отримати відповіді:

1. Чим аргументоване рішення включити до удосконаленої методики лікування генералізованого пародонтиту мазь на основі тіотриазоліну?
2. Який механізм впливу фотодинамічної терапії на пародонтопатогенні мікроорганізми?

3. Чи спостерігали ви побічну дію фотодинамічної терапії, таку як біль чи печіння, у ваших пацієнтів?

10. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Оригінальність тексту дисертації Бугерчук Ольги Олександрівни «Ефективність використання фотодинамічної терапії в комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту у хворих на цукровий діабет 2-го типу компенсованої форми після перенесеної коронавірусної хвороби» станом на 07.05.2026 року становить: коефіцієнт подібності 1 – 8,58% та коефіцієнт подібності 2 – 1,99 %.

11. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Бугерчук Ольги Олександрівни на тему: «Ефективність використання фотодинамічної терапії в комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту у хворих на цукровий діабет 2-го типу компенсованої форми після перенесеної коронавірусної хвороби», виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора Рожка Миколи Михайловича та представлена на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я», 221 «Стоматологія», є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У роботі подані науково-обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують актуальну проблему сучасної стоматології – дослідження клінічного перебігу та ефективності лікування хронічного генералізованого пародонтиту у пацієнтів з цукровим діабетом 2-го типу після перенесеної коронавірусної хвороби.

Дисертаційна робота виконана на сучасному методологічному рівні і за актуальністю теми, обсягом виконаного дослідження та отриманих результатів, достовірністю висновків та положень, науковою новизною, науково-практичним та теоретичним значенням цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. 44 та Постанови

Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Офіційний опонент

професор кафедри стоматології дитячого віку

Буковинського державного медичного

університету МОЗ України,

доктор медичних наук, професор

Оксана ГОДОВАНЕЦЬ

